

Rojničina smrt mrlja je na hrvatskom pravosuđu

NIJE POTPUNO JASNO ZAŠTO HRVATSKO PRAVOSUĐE IVU ROJNICU NIKAD NIJE OPTUŽILO NITI JE ZAHTIJEVALO NJEGOVO IZRUCENJE

PIŠE: Dr. EFRAIM ZUROFF, direktor izraelskog Centra Simona Wiesenthala

Jedna od najsnažnijih uspomena po kojoj pamtim svoj prvi posjet Hrvatskoj ljeti 1998. bio je razgovor sa Židovkom iz Dubrovnika koja je preživjela holokaust. Već nam je tada Ivo Rojnica, koji je u doba NDH obavljao dužnost ustaškog stožernika u Dubrovniku, gradskoga guvernera, i imao važnu ulogu u provedbi ustaškog programa represije i progona lokalnih manjina, bio poznat kao jedan od ratnih zločinaca, te smo zatražili da se privede pravdi. Stoga je bilo prirodno da na temelju toga što je Miriam preživjela počnem istraživati ima li ona kakvih spoznaja o Rojničinih akcijama tijekom rata. Izraz straha na licu lice te žene na sam spomen njegova imena govorio je više od tisuću riječi te je učinio njezin bolni odgovor prilično nerazumljivim. "Mi znamo mnogo, ali se bojimo ikomu reći", kazala mi je.

Pokušao sam je uvjeriti i objasniti joj da se ne mora bojati jer je od rata prošlo više od 50 godina, no ona je tvrdoglavo odbijala da nam pomogne, uvjeravajući nas kako ne bi bilo moguće da svjedoči protiv njega.

Proteklih dana, kada mi je kolega Sergio Widder, direktor našeg Južnoameričkog ureda i veteran naših nastojanja da Rojnicu osudimo, ili barem istjeramo iz njegove druge domovine Argentine, rekao da je primio vijest od argentinskih vlasti da je Rojnica umro u Buenos Airesu, odmah sam se sjetio te priče. Ironično, ta je vijest došla do nas upravo kad smo u glavnom gradu Argentine pokrenuli projekt Centra Simona Wiesenthala Operacija "Posljednja prilika".

Iako je glavna meta kampanje doktor iz koncentracijskog logora Mauthausen, Aribert Heim, koji je na jesen 1941. ubio stotine logoraša uštrcavanjem fenola u srce, većina razgovora na našem sastanku s argentinskim ministrom unutarnjih poslova Anibalom Fernandezom ticala se Rojničina slučaja. Ministar je bio vrlo nestrpiliv i htio je Rojnicu deportirati iz Argentine, no bilo je očito da bi se to moglo postići samo ako bi Hrvatska zatražila njegovo izručenje. Rojničina je smrt uništila naše nade u tom pogledu.

Naravno, mogli bismo se našaliti da je moj prvi posjet Buenos Airesu bio povezan s Rojničinom smrću, ali iz moje perspektive njegova smrt znači težak poraz onih koji su tražili da se ustaški zločinci privedu pravdi. To je mrlja na hrvatskom pravosuđu, koje ga nije optužilo niti je zahtijevalo njegovo izručenje.

Nije potpuno jasno zašto je propuštena prilika da se nešto poduzme. Istina je da nije bilo dokaza da je Rojnica osobno počinio ubojstvo, ali je on, s obzirom na svoj položaj, bio odgovoran za ozbiljne zločine što ih je režim NDH počinio nad Srbima, Židovima i Romima u Dubrovniku. Stoga se pitanje koje lebdi kao sjena iznad bilo koje odluke o pravnoj sudbini tog čovjeka odnosi na njegov poslovni uspjeh u Argentini i njegov aktivni angažman u hrvatskoj emigraciji. Može li netko tko je postigao tako velik ugled, da su ga htjeli imenovati za hrvatskog veleposlanika u Argentini, biti procesuiran u Hrvatskoj ako nema dokaza da je počinio ubojstva? Iskreno, sumnjam. Iako je predsjednik Mesić nekoliko puta otvoreno izrazio potporu sudskom progonu Ive Rojnice, on nikad nije pokrenut.

S obzirom na to, Rojničin me slučaj podsjetio na estonskog nacističkog zločinca Harryja Mannila, koji je kao pripadnik lokalne političke policije u Talinu sudjelovao u uhićenju i ispitivanju najmanje sedmero Židova koji su zatim ubijeni.

Unatoč jasnom dokazu o njegovoj ulozi u istrebljivanju Židova u Talinu, Estonija odbija osuditi Mannila, najvjerojatnije zato što je najbogatiji i najpoznatiji Estonac na svijetu i veliku dušan pokrovitelj estonskih kulturnih institucija. Da je postojao jasan dokaz da je Mannil osobno ubio ljude koje je uhitio, Estoncima bi bilo mnogo teže poštediti ga tužbe, ali, kao i u Rojničinu slučaju, nije ga bilo, i on je i dalje slobodan čovjek u Caracasu, u Venezueli.

U zaključku želim upozoriti na još nešto. Ako neki misle da je Rojnica zaslužio ikakvo sažaljenje ili obzir, možda zbog svoje dobi, želim ih podsjetiti da se on uopće nije pokajao za svoje zločine.

U intervju argentinskom dnevnom listu "La Nacion" usudio se usporediti s argentinskim nacionalnim osloboditeljem Joseom De San Martinom i uopće nije izrazio kajanje za svoje zločine ni sućut za svoje žrtve.

Iako smo mi u Wiesenthalovu centru ponosni što smo iznijeli na vidjelo ustašku prošlost Ive Rojnice i pomogli u sprečavanju njegova imenovanja za hrvatskog ambasadora u Argentini, nismo postigli svoj krajnji cilj - da bude proglašen odgovornim za svoje zločine, što nam je sad onemogućila njegova smrt. ■

Argentina je htjela deportirati Rojnicu, no to se moglo postići samo da je Hrvatska zatražila njegovo izručenje. Rojničina je smrt uništila naše nade u tom pogledu.